

Zondag 22 juli 1917 – enige editie

De bommen op Zierikzee.

(Officieel). Het ministerie van buitenlandse zaken bericht het volgende:

De Britse regering heeft, onder dagtekening van 20 dezer, aan gezantschap van hare majesteit te Londen medegedeeld, dat de Britse admiraliteit zich verplicht voelt de juistheid te erkennen van het standpunt der Nederlandse regering ten aanzien van de op Zierikzee geworpen bommen.

Ze erkent, dat deze zijn geworpen door een Britse vlieger, die meende boven het door de Duitse troepen bezette gedeelte van België te zijn. Deze vlieger was een van de twee, die volgens het eerste antwoord van de Britse regering Zeebrugge zouden hebben aangevallen en die, naar thans blijkt, buiten zijn koers was geraakt.

De Britse staatssecretaris voor buitenlandse zaken verzocht de gezant van hare majesteit aan de Nederlandse regering het ernstig leedwezen van de Britse regering over deze betreuwenswaardige vergissing over te brengen, met de verzekering, dat alle mogelijke voorzorgsmaatregelen steeds zijn en zullen worden genomen om soortgelijke gebeurtenissen te voorkomen.

De Britse regering verklaart zich bereid om een schadevergoeding te betalen, die in overeenstemming met de Nederlandse regering zal worden vastgesteld.

Het is niet nodig, aan dit bericht van onze kant veel toe te voegen. De Britse admiraliteit erkent nu ruitelijk haar schuld voor het gebeurde te Zierikzee, nadat zij die eerst op grond van een nauwkeurig onderzoek van zich af had geworpen. Iedereen weet, hoe moeilijk

zo'n frontverandering voor gewone mensenkinderen is – voor admiraliteiten zal zij zeker niet gemakkelijker zijn. De Britse regering heeft hieraan betuiging van ernstig leedwezen vastgeknoopt en zich bereid verklaard, schadevergoeding te betalen. Hiermee kan deze betreurenswaardige vergissing, die helaas ook drie mensenlevens heeft gekost, voor zover ons land aangaat, gesloten worden verklaard.

Maar wij mogen toch één algemene opmerking hierbij voegen. In het vorig communiqué van de Britse regering over deze zaak, werd de schuld voor het over Zierikzee gebrachte onheil onverbloemd op de Duitse oorlogsvoering geworpen. Ons gaat dat in zoverre niet aan, dat de lering, die uit dit geval valt te putten voor de oorlogvoerenden, welke elkaar toch graag als ridderlijke tegenstanders moeten willen beschouwen, wel door hen zelf zal worden getrokken. Nu ons land echter juist op deze dagen opnieuw in een incident betrokken is, mogen wij hier te lande eruit begrijpen, dat wij met de vriendelijke en onvriendelijke uitlatingen, die vanuit de oorlogvoerende landen daaromtrent tot ons overwaaien, voorzichtig moeten zijn, en ons daardoor niet van streek moeten laten brengen. Al dergelijke incidenten worden door de oorlogvoerenden graag gebezigd, om stemming te maken tegen elkaar. Laten wij daar tegenover onze nuchtere, kalme, Hollandse aard behouden.

Een rede van Lloyd George.

Londen, 21 juli. De viering van de Belgische onafhankelijkheidsdag in Londen heeft de eerste minister de gelegenheid verschaft tot het afleggen van een belangrijke verklaring over de oorlogstoestand, in verband met de eerste redevoering van de nieuwe Rijkskanselier.

Lloyd George presideerde een grote vaderlandslievende demonstratie, die hedenmiddag gehouden werd in de Queens Hall, ter ere van het Belgische feest.

Lloyd George, die met luid applaus werd begroet, zegde: “Wij zijn hier vandaag bijeen op de verjaardag van de onafhankelijkheid van het volk, dat zulke onvergetelijke diensten heeft bewezen aan de onafhankelijkheid van Europa (toejuichingen). De wereld zal nooit die diensten vergeten, die door België zijn bewezen aan de internationale rechten (toejuichingen). De helft van de grote veldslagen van Europa, gedurende de laatste eeuwen zijn op uw bodem uitgevochten. België is de poort tussen de centrale mogendheden en het westen.

Staatslieden van de nieuwe tijd hadden het plan bedacht om, indien ik het zo noemen mag, België tot buitenspelgebied te maken, en zodoende de vrijheden van Europa in stand te houden door het aan een agressief Frankrijk onmogelijk te maken Duitsland te vernietigen, of aan een agressief Duitsland om Frankrijk te vernietigen (toejuichingen): de hoogste, meest bezwarende, gevaarlijkste taak van vertrouwen, ooit aan een volk opgelegd. Trouw en loyaal heeft het Belgische volk zich jegens Europa van die taak van vertrouwen gekweten (toejuichingen). Indien ik een aanhaling mag doen uit het historische document, dat deel uitmaakt van de wereldgeschiedenis: het antwoord van de Belgische regering op het Duitse ultimatum – er is niets wat duidelijker, niet alleen de plicht van België jegens Europa, maar ook de wijze, waarop België die plicht heeft vervuld, in het licht stelt.

De Belgische regering zegde, “dat indien zij het haar voorgelegde voorstel aannam, zij de eer der natie zou prijsgeven, en haar plicht jegens Europa zou verzaken”. Een groots antwoord (toejuichingen), en ook op grootse wijze gestand gedaan.

Wat waren de voorstellen van Duitsland? Het waren de voorstellen van een moordenaar, die zich tot een man wendde en zegde: "Open uw hek, opdat ik uw vreedzame buurman onder voor hem ongunstige omstandigheden kan aanvallen." Welke mentaliteit moeten lieden bezitten, die zoiets laags aan iemand voorstellen. België wees – als volk van eer – het voorstel af met minachting. En voortaan zal het daarom steeds met roem bekend blijven in de wereldgeschiedenis.

Maar België heeft geleden, omdat het zijn hoge plicht gedaan heeft en het hoge vertrouwen niet heeft beschaamd. Het heeft onder de ongebreidelde wreedheid van de veroveraar te lijden gehad.

De mannen, die de wreedheden in Frankrijk en België hebben bedreven, hadden nog de verfijnde wreedheid zeerovers de volle zee op te zenden, om ongewapende koopvaarders en passagiersschepen in de grond te boren en vrouwen en kinderen te verdrinken.

Ze hadden hun woede drie jaar lang op België gekoeld, drie jaar van verdrukking, vernedering, slavernij en doodsangst, maar aan het einde zal België groter zijn dan ooit (toejuichingen). België's opoffering, kracht en moed zal zijn loon krijgen (toejuichingen) in volkomen bevrijding (toejuichingen). Frankrijk, Engeland, Europa, de beschaving van de wereld zijn dat aan België verschuldigd.

Maar wat hebben wij? Er is een nieuwe rijkskanselier in de snippermand met zijn vodje papier, en daar liggen ze naast elkaar (gelach en toejuichingen). Ge zult niet lang behoeven te wachten of het "jonkerdom" zal volgen. Welke hoop is er in zijn rede voor de vrede, ik bedoel de eervolle vrede, die de enig mogelijk vrede is? Het is een handige rede, een draai-met-alle-winden-rede. Er zijn frasen, vele zelfs, voor hen die ernstig naar de vrede verlangen. Maar er zijn frasen, die de militaire machten in Duitsland zullen begrijpen,

omtrent het beveiligen van de Duitse grenzen; dat is de frase waarmee Elzas-Lotharingen werd geannexeerd, dat is de frase waardoor Europa in bloed is gedrenkt sedert 1914; dat is de frase die – als ze het durven wagen – België en Koerland zal annexeren; dit is de frase die Europa binnen een generatie opnieuw in een poel van bloed zal dompelen, tenzij die frase op de slagvelden van Europa wordt uitgewist (toejuichingen). Er waren frasen voor lieden van democratische gezindheid in die rede. Hij zou de mannen van de Rijksdag uitnodigen, met de regering samen te werken. Er zouden in de regeringsambten zelfs lieden uit alle partijen komen. Dat was voor de democratisch gezinden in Duitsland. Maar er waren frasen voor de jonkers, die voor anderen zonder betekenis waren. Er zou niet gebroken worden met de imperialistische rechterzijde. Men zal mannen uit de Rijksdag in de ambten roepen; doch het zullen geen ministers zijn, maar klerken (gelach en toejuichingen). Het is de rede van een man die wacht op de militaire toestand: laten de geallieerden, laten Rusland, Engeland, Frankrijk en Italië dat in gedachten houden.

Het is een rede, die beter kan worden gemaakt als de militaire toestand verbetert; en indien de Duitsers het in het westen winnen en zij het Russische leger in het oosten vernietigen; indien hun vrienden de Turken de Engelsen uit Mesopotamië verdrijven, indien de duikboten meer koopvaardij schepen in de grond boren – dan betekend die rede, geloof mij, dat er overal zal worden geannexeerd en dat de militaire autocratie vaster gevestigd zal zijn dan ooit.

Indien daarentegen de Duitsers in het westen zouden worden teruggedreven en in het oosten verslagen, indien hun vrienden de Turken het in Bagdad afleggen en wanneer de duikboten buitengaats nutteloos blijken – dan is de rede best in orde (Gelach).

Wij moeten allen meehelpen om het een goede rede te maken (gelach en gejuich). Ze bevat mogelijkheden van voortreffelijkheid in zich. Laat ons de rijkskanselier helpen, laat ons de rijkskanselier bijstaan om het tot een succesrede te maken. Maar voor het ogenblik betekent zij, dat de militaire partij het heeft gewonnen.

Ik wil in een nieuwe vorm een reeds vroeger afgelegde verklaring herhalen.

Welke regering zij kiezen om over hen te regeren is uitsluitend de zaak van het Duitse volk zelf; maar welk soort regering wij kunnen vertrouwen en waarmee wij vrede kunnen sluiten – dat is onze zaak (toejuichingen).

Democratie heeft geen vredewaarborg (in de rede van de rijkskanselier? – Redactie); en indien ge die in Duitsland niet kunt krijgen, dan moeten wij andere waarborgen hebben ter vervanging (applaus).

Volgens mijn oordeel bewijst de rede van de rijkskanselier, dat zij die in Duitsland de leiding der zaken in handen hebben voor het ogenblik hun keus gevestigd hebben op oorlog. Er was geen hoop voor België in die rede. Het werd er zelfs niet in genoemd. De frasering van de rede was een volledig dreigement aan het adres van België. Ze beveiligd hun (de Duitse) grenzen; ze pakte Metz en Straatsburg, en ze zal Luik en Antwerpen pakken. Dat is niet prettig en ook geen gunstig voorteken voor België. Doch dat is noodzakelijk, ten einde er voor te zorgen, dat de economische belangen van Duitsland verzekerd zijn. Ze betekent dat, indien de Duitsers ooit België herstellen, het een namaakherstel zal zijn.

Het vaste besluit van de geallieerden is dit, dat België moet worden hersteld als een vrij en onafhankelijk volk (luide toejuichingen).

België moet een (vrij) volk zijn, geen protectoraat. We moeten niet maar enkel een België hebben dat staat onder Pruisisch sabelgerinkel; het zwaard in België moet een Belgisch zwaard zijn (luide toejuichingen).

Ik heb –zoals mijn plicht was – die rede gelezen; ik heb haar eens, twee, driemaal gelezen om te zoeken of er iets was, waaruit wij konden hopen dat er een einde zou komen aan deze bloedige strijd; en ik zie er een namaakonafhankelijkheid van België in, een namaakdemocratie voor Europa. En ik verklaar dat Europa niet miljoenen van zijn dappere zonen heeft opgeofferd om op de bodem die zij met hun bloed geheiligd hebben enkel maar een namaakheiligdom op te richten (luide toejuichingen).

Hij tracht zijn volk op te wekken en aan te moedigen door hen illusies te slikken te geven; en Duitsland zal ontwaren, dat zijn nieuwe hoop evenzeer een illusie zal blijken als de andere, die vervlogen zijn.

Het ontwijken van de blokkade door het openen van de weg naar Bagdad om de hulpbronnen van de wereld te bereiken: weg is die illusie. Waar zijn de Zeppelinaanvallen gebleven. Thans zijn het de Turken en de duikboten, die het moeten doen. Ze zijn even barbaars, en een goed gezelschap voor elkaar.

De duikboten moeten Engeland klein krijgen. Volgens de rijkskanselier kunnen we het – tengevolge van de duikbootaanvallen – niet veel langer volhouden (gelach). Het spijt mij, dat ik hem al dadelijk bij de aanvang van zijn carrière, moet desillusioneren; maar de waarheid verplicht mij, dat te doen.

Geleidelijk, maar zeker vermeerdert onze scheepsbouw en nemen onze verliezen ter zee af.

De Duitsers hoopten op april als op een waarlijke triomf; ze kunnen er op terugzien als op een maand van lauweren voor de zwarte vlag (gelach). Sindsdien hebben we de lange dagen gehad, die onze moeilijkheden op zee sterk deden stijgen, maar ofschoon we zeer beducht waren voor de zomermaanden, zijn we er in geslaagd onze verliezen steeds maar te verkleinen. Als men de drie weken van juli vergelijkt met de eerste drie weken van april, dan blijkt, dat we niet half zoveel schepen hebben verloren als in april (luide toejuichingen). De laatste twee maanden – ik wens deze feiten aan de Duitse rijkskanselier mede te delen om hem te helpen bij een juiste uitlegging van zijn eigen verklaring – de laatste twee maanden van dit jaar zullen wij evenveel schepen klaar krijgen als in het gehele vorige jaar (luide toejuichingen) en het volgende jaar zullen wij zesmaal zoveel schepen in de vaart krijgen als het vorige jaar (toejuichingen). We zijn een langzaam volk (gelach), we pakken niet gauw aan, maar we zijn tamelijk moeilijk te slaan als we beginnen (gelach) en naar mijn mening hebben de Duitsers, ons verstand, onze nijverheid en onze vastberadenheid onderschat. Verminderde verliezen en toenemende aanbouw zullen de gapingen aanvullen, maar toch willen ze ons uithongeren ... Ze hebben het gezegd (gelach). Ze monteren hun eigen gebrek lijdende bevolking op met dit soort van verzekeringen. Ze zegden dat wij – omdat we nu krap zitten – binnenkort niets meer zullen hebben.

Het spijt mij het weer te moeten doen, maar ik moet de waarheid spreken. Een man, die eerste minister is, heeft dat tot plicht. Wel verre er vandaan, dat wij gebrek lijden, is, dank zij de krachtvolle werkzaamheid van onze voedselregelaar en van onze scheepvaartregelaar gedurende de laatste paar maanden onze voedselvoorraad voor 1917-1918 reeds verzekerd (luide toejuichingen), natuurlijk indien wij een redelijke zuinigheid betrachten. Ik bedoel niet, dat het volk van dit land nu zijn rantsoen

kan verdubbelen; het is op de basis van de huidige consumptie, die niet behoort te worden verhoogd. We maken thans toebereidselen voor een landbouwprogramma, dat onze voorraad voor 1918 zal waarborgen, zelfs indien onze verliezen (door duikboten) toenemen. Dit zijn vrij teleurstellende feiten, maar we moeten ze vermelden (gelach).

We hebben onze invoer zeer beperkt, met verscheidene miljoenen ton, ten einde onze schepen te sparen. Op het Engelse volk is nog geen beroep gedaan om ontberingen te verduren, die te vergelijken zijn met die, welke het Duitse volk nu bijna twee jaar heeft verduurd; en menen de Duitsers werkelijk, dat het Engelse volk minder in staat zou zijn zich offers te getroosten voor zijn vrije instellingen? (toejuichingen). We houden die offervaardigheid in reserve voor het geval de oogst van 1918 mocht mislukken (gelach).

Ik wens niet, dat ze er zich enige illusies over maken, dat ze Engeland er toe zullen krijgen, zich uit de strijd terug te trekken, voor overal in de wereld de vrijheid hersteld is (toejuichingen). Maar – zegt Michaelis – de Verenigde Staten hebben geen schepen en feitelijk geen leger. En wanneer ze al een leger hebben, dan hebben ze geen schepen om dat leger over de oceaan te brengen. En dus – zo zegt hij tot de Duitsers, maak je maar niet te bezorgd over de Verenigde Staten. Hij kent de Verenigde Staten niet; hij kent de Verenigde Staten even weinig als de Duitsers Engeland kennen. Ze zullen precies dezelfde vergissing betreffende de Verenigde Staten maken als zij nopens Engeland hebben gemaakt. Ze zegden, dat we niet konden vechten; dat we niet konden vechten als wilden; dat we geen leger hadden, dat we er geen konden op de been brengen, en dat men zich over Engeland niet bezorgd hoefde te maken. Ik geloof, dat ze hun vergissing over ons hebben ontdekt. En nu gaan ze precies hetzelfde doormaken met de Verenigde Staten.

Ik zou hun deze vraag willen stellen: Indien Engeland, geen heel groot land, dat een leger van miljoenen in het veld en in reserve heeft staan en voor de uitrusting daarvan zorg draagt en tegelijk de grootste vloot ter wereld in stand houdt, in het derde jaar van een uitputtende oorlog miljoenen ton nieuwe schepen weet te bouwen, zou Amerika, met tweemaal zo'n talrijke bevolking, met oneindige natuurlijke hulpbronnen, dan verslagen worden, alleen omdat het geen gewicht in de schaal kan leggen? Een man die zo praat, kent Amerika niet, anders zou hij het niet zeggen (toejuichingen). Ik voorspel – het is een gevaarlijk ding, zelfs in vredestijd zich aan voorspellingen te wagen, maar in oorlogstijd, als alles zo snel verandert, is het nog veel gevaarlijker – maar toch voorspel ik, dat het niet lang zal duren of Michaelis indien hij tijd van leven heeft, zal tot een andere mening komen en een andere rede gaan houden. Daarop wachten we en daarvoor vechten we (toejuichingen).

De kwesties waar het om gaat worden dagelijks duidelijker. België heeft ze bij intuïtie dadelijk begrepen. Ge hebt onmiddellijk beseft wat dit conflict voor u, voor Frankrijk, voor Engeland, voor Europa, voor de wereld, voor de mensheid, voor alle geslachten betekent. Het strekt u tot eer dat ge dadelijk de juiste gevolgtrekking gemaakt hebt.

Een groot Duits blad schreef onlangs: “De Duitsers strijden voor de vrijheid en onafhankelijkheid van hun vaderland”. Dat is nooit waar geweest en het is thans minder waar dan ooit. Hoe vrijer Duitsland is, hoe onafhankelijker Duitsland is, des te liever zal het ons zijn. De vijanden van Duitsland's vrijheid en onafhankelijkheid zijn zijn eigen geregeerders en niet de geallieerden. We geven de voorkeur aan een vrij Duitsland, we zouden met een vrij Duitsland vrede kunnen sluiten, maar met een autocratisch geregeerd Duitsland kunnen wij geen vrede sluiten (toejuichingen). Toen de Duitsers een misschien corrupte en nog bekrompener autocratie in het oosten bevochten,

hadden zij een schoon voorwendsel om op hun eigen volk een dergelijk beroep te doen. Thans hebben zij zulk een voorwendsel niet meer, want Rusland is niet alleen een grote democratie geworden, die niet vecht ter uitbreiding van zijn eigen gebied, maar het heeft nog pas verklaard dat het bereid is de onafhankelijkheid te verlenen aan een volk dat eens onder Rusland's vlag stond. Sedertdien is de laatste schaduw van Duitsland's voorwendsel, dat het vecht voor zijn vrijheid en onafhankelijkheid, verdwenen.

Het is nu een worsteling geworden tussen twee duidelijk omliggende groepen. De ene is een democratische groep van vrije mensen, de andere een groep van volken, bestuurd door een militaire autocratie: Duitsland, Oostenrijk, Turkije en koning Ferdinand van Bulgarije vormen een mooie genootschap.

Wat is de zaak? Er is een verandering gekomen, een verandering van meer betekenis dan de vervanging van von Bethmann Hollweg door Michaelis en dat is de verandering enkele uren geleden aangekondigd, de benoeming tot Russische minister-president van Kerenski, die schitterende jonge staatsman, leidende figuur van de Russische revolutie, wiens bezieling de Russische militaire macht nieuw leven heeft ingeblazen en nu de leider wordt van de Russische democratie (toejuichingen).

In de komende grote worsteling in het oosten en westen moet elke Duitse soldaat in zijn hart weten, dat als hij sneuvelt, hij sterft voor de militaire autocratie in de strijd tegen een verbond van vrije volken. Daarentegen weet elke Belgische, elke Franse, elke Russische soldaat dat hij zijn leven waagt voor de vrijheid en onafhankelijkheid van zijn vaderland. Elke Britse, elke Amerikaanse, elke Portugese soldaat weet dat hij zij aan zij met de anderen vecht voor het volkenrecht en de rechtvaardigheid in geheel de wereld. En die overtuiging, meer zelfs dan de wetenschap dat wij over onuitputtelijke hulpbronnen

beschikken, geeft hen het hart en de moed om door te vechten tot het einde; daar ze weten dat het onze taak is de toekomst van de mensheid te verzekeren en te verdedigen (luide toejuichingen).